Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Poboljšanje ravnopravnosti u EU-u”

(samoinicijativno mišljenje)

(2023/C 75/09)

Izvjestiteljica: **Ozlem YILDIRIM**

Suizvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Odluka Plenarne skupštine:	20.1.2022.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
	(samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	29.9.2022.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	26.10.2022.
Plenarno zasjedanje br.:	573
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani)	140/13/31

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO podsjeća da se u preambuli Povelje Europske unije o temeljnim pravima navodi da se „Unija […] temelji na nedjeljivim, univerzalnim vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti”. Također naglašava važnost njezina članka 20., kojim se utvrđuje načelo jednakosti svih osoba pred zakonom.

1.2. Osim toga, EGSO ističe i da, osim što se primjenom načela jednakosti zabranjuje diskriminacija, ono ujedno promiče i dosljednu primjenu vladavine prava.

1.3. EGSO snažno potiče Vijeće, Parlament i Komisiju da dodatno razviju zaštitu od diskriminacije u pristupu robi i uslugama, posebno usvajanjem Prijedloga direktive o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju ([1]).

1.4. EGSO smatra da postoje čvrsti temelji u obliku Povelje Europske unije o temeljnim pravima i da se instrumenti za zaštitu temeljnih prava moraju ujednačeno razvijati u cijeloj Uniji. Nadalje, nužno je u to uključiti sve interakcije, sva okruženja i sve situacije u kojima može doći do diskriminacije. Razlike u pravnoj zaštiti dovode do neprihvatljive hijerarhije između pojedinih prava i ostavlja čitave skupine osoba nezaštićenima.

1.5. Postojeći europski sustav zaštite u osnovi se temelji na tome da pojedinačne žrtve traže primjenu sudske i pravne zaštite. Međutim, više istraživanja pokazuje da se prijavljivanjem kršenja i sudskim postupcima ne može odgovoriti na strukturnu, intersekcijsku i sustavnu dimenziju nejednakosti i da pokretanje sudskih postupaka od strane žrtava ima slab utjecaj, statistički je vrlo rijetko i upotrebljava se samo kao krajnja mjera ([2]).

1.6. EGSO naglašava da se složeni oblici nejednakosti i diskriminacije uzrokovani socijalnim strukturama mogu riješiti samo dosljednom i složenom politikom, konkretnim sredstvima i dugoročnim angažmanom. Senzibilizacija javnosti, vidljivost i osposobljavanje važni su instrumenti koje bi trebalo primjenjivati u svim komponentama društva.

1.7. EGSO smatra da se promicanje ravnopravnosti i zaštita temeljnih prava moraju uključiti u širu društvenu viziju, pri čemu bi se multiplicirali i osnažili instrumenti s pomoću kojih države članice i europske institucije pružaju potporu pojedincima i javnim i privatnim akterima.

([1]) COM(2008) 426.

([2]) Agencija za temeljna prava, Jednakost u EU-u dvadeset godina nakon početka provedbe direktiva o jednakosti, travanj 2021.

1.8. EGSO smatra da EU mora aktivno promicati priznavanje općeg načela jednakosti i pozitivnih obveza u cilju provedbe tog načela. Nadalje, u tu svrhu institucije moraju početi razvijati sljedeću generaciju mjera za promicanje jednakosti u Europi.

1.9. Iako EGSO uviđa da tehnološki razvoj mnogim građanima omogućuje jednostavniji pristup pravima, ističe da taj razvoj zapravo može stvoriti i nove nejednakosti i da je zbog toga potrebno poduzeti mjere kako bi se pratilo i primjenjivalo načelo jednakog postupanja.

1.10. Kako bi se riješio problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi pravni okvir postao djelotvorna prijetnja u svrhu reguliranja diskriminacije, EGSO se zalaže za to da EU donese zakone za usvajanje normi kojima bi se u državama članicama olakšala provedba kolektivnih tužbi, kojima bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja.

1.11. EGSO smatra da EU mora osigurati da tijela država članica pružaju sigurnost, jednakost postupanja i zaštitu političkih i sindikalnih aktera te udruga, kao odraz njegovih vrijednosti demokracije, vladavine prava i nediskriminacije na temelju političkih stajališta.

1.12. Mora se poboljšati i sposobnost svih građanskih aktera, posebno onih uključenih u zaštitu ljudskih prava, za rad s postojećim pravnim instrumentima i za suradnju s javnim institucijama.

2. **Opće napomene**

2.1. EGSO podsjeća da se u preambuli Povelje Europske unije o temeljnim pravima navodi da se „Unija […] temelji na nedjeljivim, univerzalnim vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i solidarnosti”. Također naglašava važnost njezina članka 20., kojim se utvrđuje načelo jednakosti svih osoba pred zakonom.

2.2. Osim toga, EGSO ističe i da, osim što se primjenom načela jednakosti zabranjuje diskriminacija, ono ujedno promiče i dosljednu primjenu vladavine prava.

2.3. Europska unija danas prepoznaje višestruke oblike nejednakosti i njihovu intersekcijsku dimenziju, primjerice rodnu, etničku, socijalnu, generacijsku nejednakost itd.

2.4. Više od 20 godina nakon donošenja Ugovora iz Amsterdama svi europski i nacionalni pokazatelji ukazuju na postojanost diskriminacije na temelju etničkog podrijetla, rase, spola, seksualne orijentacije, mišljenja, uvjerenja, invaliditeta i dobi kad je riječ o zapošljavanju, pristupu robi, obrazovanju i javnim uslugama i socijalnoj zaštiti.

2.5. Ta postojanost diskriminacije proizlazi iz složenih procesa koji se često akumuliraju i koji su rezultat integriranih procesa kao i sustava i standarda koji stvaraju i ponavljaju izravnu ili neizravnu diskriminaciju. Zbog isprepletenosti izvora nejednakosti stvaraju se situacije koje su sustavne i stvarna su prepreka promicanju jednakosti ([3]).

2.6. EGSO primjećuje kroz rad svojih članova i članica, ali i kroz aktivnosti koje se provode izravno u državama članicama, pogoršanje opće društvene klime i sve veće širenje diskriminirajućeg ponašanja prema ranjivim osobama. Stoga je očito da postoji jasna potreba za brzim i usklađenim djelovanjem na nacionalnoj i europskoj razini.

2.7. Osim toga, nakon gotovo dvije godine krize povezane s pandemijom COVID-a 19, nekoliko agencija UN-a, uključujući Međunarodnu organizaciju rada ([4]), upućuje na zabrinjavajuće znakove pogoršanja socijalnih i teritorijalnih nejednakosti. Ta je kriza pogoršala socijalne i gospodarske nejednakosti i znatno utjecala na europska poduzeća smanjivši njihovu sposobnost očuvanja i otvaranja radnih mjesta.

2.8. Kao posljedica toga, siromašne društvene skupine ili skupine u nesigurnom položaju osjetljivije su na diskriminaciju, koja se kombinira s drugim čimbenicima ranjivosti. EGSO naglašava da je potrebno usredotočiti se na specifičnu prirodu te diskriminacije i razviti snažnu politiku za borbu protiv diskriminacije gospodarski i socijalno ugroženog stanovništva u EU-u.

([3]) Mulder, J., *Indirect sex discrimination in employment* (Neizravna spolna diskriminacija u zapošljavanju), Europska mreža pravnih stručnjaka u području rodne ravnopravnosti i nediskriminacije, Europska komisija, 2020.

([4]) Vidjeti prije svega 8. izdanje izvješća Međunarodne organizacije rada o utjecaju aktualne krize na svijet rada, listopad 2021.; Međunarodna organizacija rada, COVID-19: Monitor Međunarodne organizacije rada – 8. izdanje, 27. listopada 2021.

2.9. EGSO naglašava da se složeni oblici nejednakosti i diskriminacije uzrokovani socijalnim strukturama mogu riješiti samo snažnom politikom, konkretnim sredstvima i dugoročnim angažmanom. Potrebna je veća i znatna potpora nacionalnim tijelima za promicanje jednakosti i ljudskih prava, posebno u pogledu poboljšanja njihove neovisnosti i povećanja broja osoblja i financijskih sredstava. Senzibilizacija javnosti, vidljivost i osposobljavanje važni su instrumenti koje bi trebalo primjenjivati u svim komponentama društva i javnih politika.

2.10. EGSO smatra da se promicanje ravnopravnosti i zaštita temeljnih prava moraju uključiti u širu društvenu viziju, pri čemu bi se multiplicirali i osnažili instrumenti s pomoću kojih države članice i europske institucije pružaju potporu pojedincima i javnim i privatnim akterima.

2.11. EGSO ponovno izražava svoju punu potporu novom Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava i smatra da postoje brojni elementi preklapanja između tog plana i promicanja ravnopravnosti, zaštite temeljnih prava i borbe protiv diskriminacije ([5]). Presudno je posvetiti veću pozornost njihovoj provedbi kako bi se ostvarili zadani ciljevi.

2.12. Nadovezujući se na svoja prethodna mišljenja ([6]), EGSO uvažava rad EU-a u području rodne ravnopravnosti, borbe protiv diskriminacije na temelju etničkog podrijetla, rase ili dobi, vjere, mišljenja ili uvjerenja, zaštite prava LGBTQIA+ osoba, prava osoba s invaliditetom, kao i integracije Roma i zaštite prava migranata.

2.13. Kao što je Odbor već istaknuo, Povelja ima potencijal koji institucije za zaštitu ljudskih prava, organizacije civilnog društva i socijalni partneri još nisu iskoristili. Potrebna su poboljšanja kako bi se povećao njezin učinak u osiguravanju zaštite, prevencije, promicanja, provedbe i primjene načela jednakosti ([7]).

2.14. Postojeći europski sustav zaštite u osnovi se temelji na tome da pojedinačne žrtve traže primjenu sudske i pravne zaštite. Međutim, sva istraživanja pokazuju da se prijavljivanjem kršenja i sudskim postupcima ne može odgovoriti na strukturnu, intersekcijsku i sustavnu dimenziju nejednakosti i da pokretanje sudskih postupaka od strane žrtava ima slab utjecaj, statistički je vrlo rijetko i upotrebljava se samo kao krajnja mjera ([8]).

2.15. Danas se borba protiv diskriminacije u području zapošljavanja ograničava na situacije koje odgovaraju isključivo kriterijima iz članka 19. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (spol, rasno ili etničko podrijetlo, vjera ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija).

2.16. Osim toga, zaštita prava EU-a u pogledu pristupa robi i javnim uslugama ograničava se na kriterije rasnog ili etničkog podrijetla i rodne ravnopravnosti. Nijedan drugi oblik kršenja ravnopravnosti ne tretira se sam po sebi i zaštita od diskriminacije razlikuje se ovisno o kriteriju na kojem se temelji.

2.17. Danas se zaštita od diskriminacije razlikuje od jedne države članice do druge. Neke pružaju zaštitu od svih oblika diskriminacije iz članka 19. u pogledu pristupa robi i uslugama, dok druge pružaju širu zaštitu od one povezane s kriterijima iz tog članka. Stoga zaštita od diskriminacije, a time i zaštita ravnopravnosti, među državama članicama znatno varira.

2.18. S obzirom na navedeno, potrebno je utvrditi sljedeće korake koje treba poduzeti kako bi se prevladala aktualna ograničenja provedbe mehanizma djelotvorne zaštite ravnopravnosti u Europskoj uniji u cilju uključivosti.

([5]) Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava, COM(2021) 38 (SL C 374, 16.9.2021., str. 38.).

([6]) Vidjeti mišljenja: „Položaj žena s invaliditetom” (SOC/579) (SL C 367, 10.10.2018., str. 20.), „Položaj Romkinja” (SOC/585) (SL C 110, 22.3.2019., str. 20.), „Izrada programa EU-a za prava osoba s invaliditetom za razdoblje 2020.–2030.” (SOC/616) (SL C 97, 24.3.2020., str. 41.), „Upravljanje raznolikošću u državama članicama EU-a” (SOC/642) (SL C 10, 11.1.2021., str. 7.), „Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025.” (SOC/667) (SL C 286, 16.7.2021., str. 128.), „Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.” (SOC/668) (SL C 286, 16.7.2021., str. 134.), „Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.” (SOC/680) (SL C 374, 16.9.2021., str. 50.) i Novi strateški okvir za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma za razdoblje nakon 2020.

([7]) Mišljenje „Strategija za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u” (SOC/671) (SL C 341, 24.8.2021., str. 50.).

([8]) Agencija Europske unije za temeljna prava, Jednakost u EU-u 20 godina nakon početka provedbe direktiva o jednakosti, *op. cit.*

3. **Posebne napomene**

3.1. *Promicanje provedbe općeg načela jednakosti u državama članicama*

3.1.1. Trenutačno stanje u Europi pokazuje da je načelo jednakosti težnja koja je i dalje podložna znatnoj nesigurnosti. Primjerice, Komisija je sama navela da je u razdoblju pandemije bolesti COVID-19 jednak pristup zdravstvenoj zaštiti bio velik izazov u Europi ([9]).

3.1.2. Dok danas neke europske zemlje prenose opće načelo jednakosti u svoje zakonodavne okvire zaštitom prava na jednako postupanje u civilnom društvu, gospodarskim odnosima i odnosima s državom, druge kažnjavaju samo diskriminaciju koja je izričito zabranjena zakonom i ne predviđaju pozitivnu obvezu provedbe načela jednakosti ([10]).

3.1.3. Ta razlika stvara znatan jaz između europskih građana i osoba koje borave u Europi u pogledu područja primjene načela jednakosti, njegove zakonske zaštite i zahtjeva za njegovu učinkovitu provedbu.

3.1.4. EGSO poziva Komisiju da primi na znanje strukturne poteškoće koje onemogućuju potpuno ostvarenje načela jednakosti, a koje se očituju u ograničenjima onoga što je postignuto i aktualnim razmjerima nejednakosti u Europi. Nacionalne organizacije za promicanje jednakosti i ljudskih prava trebale bi aktivno sudjelovati u tom kontinuiranom postupku ocjenjivanja.

3.1.5. EGSO smatra da je ključno da Unija donese ambicioznu politiku za promicanje načela jednakosti i jednakih mogućnosti, u skladu s vrijednostima utvrđenima u Ugovoru o Europskoj uniji i Povelji o temeljnim pravima, mobilizacijom svih svojih područja nadležnosti. U tu svrhu EGSO podržava novu inicijativu Europske komisije, utemeljenu na člancima 157. i 19. Ugovora, koja je usmjerena na djelotvornost nacionalnih tijela za promicanje jednakosti i razvoj njihova potencijala, njihovih višestrukih uloga i kapaciteta.

3.1.6. Unija mora osigurati konkretna sredstva za prenošenje općeg načela jednakosti u pravno načelo primjenjivo na sve države članice, koje bi omogućilo zaštitu koja nadilazi nejednako postupanje povezano sa sedam kriterija diskriminacije iz članka 19. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Upotreba strukturnih fondova bila bi, na primjer, jedno od učinkovitih sredstava za djelotvornu provedbu mjera za borbu protiv diskriminacije.

3.1.7. Priznavanje općeg načela jednakog postupanja, stvaranje pozitivnih obveza i priznavanje njihove sustavne dimenzije načini su na koje se može poboljšati borba protiv gospodarskih i socijalnih nejednakosti.

3.2. *Borba protiv nejednakosti i diskriminacije u digitalnom području*

3.2.1. Iako EGSO uviđa da tehnološki razvoj mnogim građanima omogućuje jednostavniji pristup pravima, smatra da taj tehnološki razvoj zapravo stvara i nove nejednakosti u pristupu pravima i uslugama i da je zbog toga potrebno poduzeti mjere kako bi se zaštitilo načelo jednakog postupanja.

3.2.2. Digitalna transformacija državnih službi i pristupa robi i uslugama (posebno osnovnim uslugama) dovela je do znatne promjene u odnosu s korisnicima uklanjanjem fizičkih prepreka, ali i stvaranjem novih digitalnih prepreka. Ona dijelu građana, a posebno osobama u najnesigurnijem položaju, najpotrebitijim osobama i osobama s invaliditetom, kao i većini starijih osoba u Europi, onemogućuje pristup pravima i uslugama ([11]).

3.2.3. Ti nedostaci iziskuju razvoj i provedbu novih javnih politika digitalne uključenosti i uspostavu pozitivnih obveza za javne i privatne subjekte u pogledu korisnika, uključujući jednostavan i besplatan pristup.

([9]) Europska komisija, Solidarnost u zdravstvu: smanjenje zdravstvenih nejednakosti u EU-u (COM(2009) 567 final.).

([10]) Crowley, N., *Making Europe more Equal: A legal Duty?* (Učiniti Europu ravnopravnijom: zakonska obveza?), Equinet, 2016.

([11]) Pravobranitelj, *Dématérialisation et inégalités d'accès aux services publics* (Dematerijalizacija i nejednakosti u pristupu javnim uslugama), 2019. i *Dématérialisation des services publics: trois ans après, où en est-on?* (Dematerijalizacija javnih službi: stanje tri godine kasnije), 2022.

3.2.4. Osim tehničkih poteškoća digitalnog pristupa i u vezi s alatima koji proizlaze iz algoritama ([12]) i biometrijskih tehnologija ([13]), EGSO napominje da se suočavamo s novim problemima kršenja prava i novim oblicima diskriminacije.

3.2.5. Kao što pokazuje rad Vijeća Europe ([14]) i Agencije za temeljna prava ([15]), algoritamske odluke stvaraju alate za donošenje odluka s diskriminirajućim predrasudama koje se temelje na automatiziranoj reprodukciji rezultata. Najrelevantniji pravni instrumenti za ublažavanje rizika od diskriminacije koja se temelji na umjetnoj inteligenciji jesu zakonodavstvo o nediskriminaciji i zakonodavstvo o zaštiti podataka. Ako se budu učinkovito provodili, oba pravna instrumenta mogla bi pomoći u borbi protiv nezakonite diskriminacije.

3.2.6. EGSO smatra da je za kontrolu tih učinaka potrebno uspostaviti snažnu javnu politiku koja bi se primjenjivala na cijelo europsko unutarnje tržište kao i na gospodarske subjekte izvan Europe, što, u skladu s Aktom o digitalnim uslugama koji će se donijeti, iziskuje uvođenje kontrole automatiziranog donošenja odluka, provjere podataka, evaluacije, procjena učinka i ispravka u razvoju i primjeni tih tehnologija. Donošenje Direktive o digitalnim uslugama također može pomoći u pronalaženju rješenja.

3.3. *Razvoj zaštite jednakog postupanja i borba protiv diskriminacije u svijetu rada*

3.3.1. EGSO naglašava ključnu važnost zapošljavanja kao pitanja integracije i ostvarenja obećanja jednakosti za sve.

3.3.2. Unatoč povijesnom zalaganju EU-a za ravnopravnost žena u zapošljavanju, trenutačna situacija podsjeća nas na to da žene tradicionalno prve trpe posljedice kriza (gospodarskih, socijalnih, zdravstvenih i drugih). Rodna ravnopravnost na radnome mjestu i dalje je jedan od glavnih izazova s kojima se suočavaju europske zemlje. Zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 stopa zaposlenosti žena pala je na globalnoj razini u svim dobnim skupinama i kategorijama zanimanja na 61,8 % ([16]).

3.3.3. Te se rodne nejednakosti akumuliraju s drugim oblicima nejednakosti. Istraživanje Eurostata iz 2019. pokazalo je da je 68 % osoba s invaliditetom bilo izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, u usporedbi s 28,4 % osoba u općoj populaciji ([17]). Nadalje, 21 % osoba koje su se izjasnile kao pripadnici skupine LGBT navelo je da su se osjećale diskriminirano na radnome mjestu, a isto je navelo i 25 % osoba podrijetlom iz zemalja Magreba, Afrike ili romskog podrijetla ([18]).

3.3.4. Istraživanje Eurobarometra o diskriminaciji iz 2020. pokazalo je da 59 % Europljana smatra da je glavni uzrok diskriminacije etničko podrijetlo ili boja kože, a istraživanja pokazuju da je ona posebno izražena pri zapošljavanju, gdje znatno utječe na jednake mogućnosti i socijalnu integraciju. Trebalo bi uvesti učinkovite metode za utvrđivanje takve diskriminacije na sudu, kao što je metoda Clerc, koju priznaju francuski vrhovni sudovi, a kojom se omogućuje usporedba razvoja karijere osoba zaposlenih na istoj razini ([19]).

3.3.5. Danas je europska politika borbe protiv diskriminacije pri zapošljavanju ograničena na pravni okvir kojim se omogućuje utvrđivanje situacija diskriminacije na sudu, čime se potencijalnim žrtvama nameće vrlo velik teret borbe protiv diskriminacije upotrebom jednog ili više instrumenata pravne zaštite protiv poslodavca, pružatelja usluga ili države.

([12]) Gerards, J. Xenidis, R., *Algorithmic discrimination in Europe* (Algoritamska diskriminacija u Europi), Europska mreža pravnih stručnjaka za rodnu ravnopravnost i nediskriminaciju, Europska komisija, 2020.

([13]) Pravobranitelj, *Technologies biométriques: L'impératif respect des droits fondamentaux* (Biometrijske tehnologije: Važnost poštovanja temeljnih prava), 2021.

([14]) Vijeće Europe, Zuiderveen Borgesius, F., *Discrimination, Artificial Intelligence and algorithmic decision-making* (Diskriminacija, umjetna inteligencija i algoritamske odluke), 2018.

([15]) Agencija Europske unije za temeljna prava, *Getting the Future Right: Artificial intelligence and fundamental rights* (Dobro se pripremiti za budućnost: Umjetna inteligencija i temeljna prava), 2021.

([16]) Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE), *Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic* (Rodna ravnopravnost i socioekonomske posljedice pandemije bolesti COVID-19).

([17]) Eurostat, *Income inequalities* (Nejednakosti u prihodima), 2019.

([18]) Agencija Europske unije za temeljna prava, Jednakost u EU-u 20 godina nakon početka provedbe direktiva o jednakosti, *op. cit.*

([19]) Chappe. V.A., *La preuve par comparaison: méthode des panels et droit de la non-discrimination* (Usporedni dokaz: metoda panela i pravo na nediskriminaciju), Sociologies pratiques, 2011/2, br. 23, str. 45–55., Okvirna odluka pravobranitelja br. 2022-139 od 31. kolovoza 2022.; Kasacijski sud: Komora za socijalna pitanja, 10. srpnja 1998., br.º90-41231; Komora za socijalna pitanja, 4. srpnja 2000., br. 98-43285; Komora za socijalna pitanja, 28. lipnja 2006., br.º04-46419.

3.3.6. Komisija već dugo uviđa da je diskriminacija posljedica kolektivnih pojava. Pojedinačni sporovi žrtvama mogu biti vrlo naporni. Kao vrlo česta pojava zabilježeno je odustajanje od pokretanja postupka u slučaju diskriminacije ([20]). Diskriminacija pri zapošljavanju rijetko je predmet sporova, a kad je riječ o diskriminaciji u pristupu robi i uslugama, gotovo da nema tužbi. Izvansudski mehanizmi i postupci za promicanje jednakosti mogli bi se ojačati, kao i potpora dobrovoljnom pravnom radu i sudskim sporovima od javnog interesa.

3.3.7. Kako bi se riješio problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi pravni okvir postao djelotvoran odvraćajući faktor u svrhu reguliranja diskriminacije, EGSO se zalaže za to da EU donese zakone za usvajanje postupovnih alata kojima bi se u državama članicama olakšao pristup pravima. To se može učiniti, primjerice, primjenom mehanizama kolektivne tužbe, kojim bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja.

3.3.8. Osim toga, ako Europska unija namjerava učinkovito suzbiti diskriminaciju na tržištu rada, sudski spor ne može biti jedini način rješavanja slučajeva kolektivne i sustavne diskriminacije.

3.3.9. Europska unija mora proširiti svoje djelovanje protiv diskriminacije izvan okvira sudske zaštite uvođenjem primjene anticipativnih alata kako bi mogla djelovati prije pojave nejednakosti, ispraviti takve prakse i spriječiti diskriminaciju.

3.3.10. EGSO smatra da treba uvesti usporedive politike u području diskriminacije na temelju svih kriterija iz članka 19. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga poziva Komisiju da:

i. preuzme obvezu, u okviru svoje politike zapošljavanja i borbe protiv diskriminacije, učinkovite provedbe postojećih mjera ili donošenja novih mjera za promicanje jednakosti pri zapošljavanju i jamčenja djelotvorne provedbe postojećeg zakonodavstva;

ii. donese mjere za proširenje analize diskriminacije na radnome mjestu i poticanje obveza poslodavaca u pogledu evaluacije, izvješćivanja i praćenja;

iii. podupre poduzeća u razvoju praksi protiv diskriminacije i za uključivost.

3.4. *Proširenje i ujednačavanje opsega zaštite od diskriminacije u Uniji*

3.4.1. EGSO odlučno poziva Europsku uniju da dodatno razvije zaštitu od diskriminacije u pristupu robi i uslugama, posebno usvajanjem Prijedloga direktive o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

3.4.2. EGSO napominje da se trenutačnim sustavom zaštite od diskriminacije u pristupu robi i uslugama stvara hijerarhija zaštite na temelju kriterija diskriminacije, što ovisno o tim kriterijima dovodi do nejednake zaštite pojedinih osoba.

3.4.3. Iako je načelo nediskriminacije osnova zaštite temeljnih prava u Uniji, sve dok se odgađa donošenje Prijedloga direktive, Europska unija neće ispuniti svoju misiju jednakog ostvarivanja prava u europskom javnom prostoru.

3.4.4. EGSO poziva Vijeće, Parlament i Komisiju da se pobrinu za to da se taj prijedlog direktive usvoji u verziji koja bi uključivala njegove opće prijedloge u vezi s poboljšanjem pristupa pravima i pravnim lijekovima, uključujući mehanizme za olakšavanje pristupa pravima usvajanjem postupka kolektivne tužbe, kako bi se osigurala djelotvornost, i priznavanje nadležnosti nacionalnih tijela za borbu protiv diskriminacije.

3.4.5. Europska unija trebala bi povećati napore i suradnju na terenu kako bi se osiguralo poštovanje dostojanstva i temeljnih prava LGBTQIA+ osoba bez iznimke i jačanje njihova sudjelovanja u javnom životu te kako bi se osiguralo da ni u kojim okolnostima ne budu žrtve progona.

([20]) Agencija Europske unije za temeljna prava, Jednakost u EU-u 20 godina nakon početka provedbe direktiva o jednakosti, *op. cit.*

3.5. EGSO smatra da bi se Unija trebala aktivno zalagati za promicanje priznavanja općeg načela i pozitivnih obveza u pogledu jednakih mogućnosti. Institucije EU-a također moraju podupirati nacionalne organizacije koje promiču jednakost i ljudska prava usvajanjem obvezujućih standarda kako bi one mogle u potpunosti iskoristiti svoj potencijal i zajamčiti djelotvornu primjenu postojećeg zakonodavstva.

3.6. *Obnova zaštite od političke diskriminacije, diskriminacije temeljem članstva u sindikatu i građanske diskriminacije*

3.6.1. EGSO napominje da se posljednjih godina politički, sindikalni i građanski aktivisti, kao i aktivisti iz udruženja radnika, diljem Europe suočavaju s poteškoćama u ostvarivanju slobode izražavanja i djelovanja, primjerice u ostvarivanju prava na prosvjed kako bi izrazili svoje zahtjeve ili prava na pregovaranje.

3.6.2. EGSO smatra da i Unija i države članice moraju u skladu sa svojim zakonodavstvom i primjenjivim međunarodnim instrumentima djelotvorno osigurati da njihova tijela političkim akterima, socijalnim partnerima i udrugama jamče sigurnost, jednako postupanje i zaštitu, kao odraz njihovih vrijednosti demokracije, vladavine prava i nediskriminacije na temelju političkih stajališta.

3.6.3. Sve države članice ratificirale su Konvenciju MOR-a br. 87 o slobodi okupljanja i udruživanja te Konvenciju br. 98 MOR-a o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje. Sloboda udruživanja i pravo na organiziranje isto se tako moraju poštovati i promicati. Važno je da se na nacionalnoj razini i na razini EU-a održavaju rasprave o tome na koji način osigurati da radnici imaju pristup sindikalnom zastupanju te ostvaruju svoja prava na kolektivno organiziranje i kolektivno djelovanje ([21]). U skladu s međunarodno priznatim standardima Međunarodne organizacije rada, EGSO izrazito potiče države članice i Komisiju da u skladu sa svojim zakonodavstvom, sustavima odnosa između poslodavca i radnika i primjenjivim međunarodnim instrumentima učinkovito štite slobodu udruživanja i pravo na organiziranje i kolektivno pregovaranje.

3.7. *Učinkovito djelovanje nacionalnih institucija u promicanju jednakosti, zaštiti temeljnih prava i borbi protiv diskriminacije*

3.7.1. Primjena europskih i nacionalnih propisa u tom području prečesto ima znatna ograničenja povezana s pravnim, institucionalnim, organizacijskim i financijskim aspektima svake države članice.

3.7.2. Odbor smatra da bi trebalo donijeti konkretne planove, uključujući financijsku potporu, kako bi se poboljšali kapaciteti nacionalnih institucija.

3.7.3. Odbor potiče Komisiju da izradi program pomoći za nacionalne institucije nadležne u području ljudskih prava kako bi se poboljšali, ojačali i racionalizirali njihovi kapaciteti (izrada i priznavanje međunarodnih standarda i usklađenost s njima), uključujući senzibilizaciju javnosti i poboljšanje znanja i odgovaranje na specifične potrebe svih skupina.

3.7.4. Mora se poboljšati i sposobnost svih socijalnih i građanskih aktera, posebno onih uključenih u zaštitu ljudskih prava, za rad s postojećim pravnim instrumentima i za suradnju s javnim institucijama. Nužno je jače podržati socijalne aktere i organizacije civilnog društva koje žrtvama diskriminacije osiguravaju pristup pravima. Potpora koja im se pruža može biti u obliku osposobljavanja, podizanja svijesti, prijenosa znanja i najboljih praksi, financijske i organizacijske potpore te zaštite od napada i kampanja ocrnjivanja.

3.7.5. Kao što je već prije predložio, Odbor ponovno ističe da je potrebno uspostaviti učinkovit i pristupačan mehanizam za otkrivanje i prijavljivanje fizičkih i verbalnih napada, zastrašivanja i uznemiravanja, među ostalim i kada se odvijaju putem zlouporabe sudskih postupaka ili govora mržnje protiv organizacija civilnog društva, uključujući i one koje štite ljudska prava ([22]). Kada se ti napadi odvijaju u digitalnom okruženju, moraju se brzo otkriti, a pripadajuće objave ukloniti.

Bruxelles, 26. listopada 2022.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG

([21]) Vidjeti i mišljenje „Pristojne minimalne plaće diljem Europe” (SOC/632), točke 4.5.3. i 4.5.6. (SL C 429, 11.12.2020., str. 159.).
([22]) Mišljenje „Strategija za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima u EU-u” (SOC/671) (SL C 341, 24.8.2021., str. 50.).

PRILOG

Sljedeći su amandmani odbijeni tijekom rasprave premda su dobili barem četvrtinu glasova (pravilo 59. stavak 3. Poslovnika):

AMANDMAN 1.

SOC/724 – Poboljšanje ravnopravnosti u EU-u

Točka 3.3.7

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
Kako bi se riješio problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi pravni okvir postao djelotvorna prijetnja u svrhu reguliranja diskriminacije, EGSO ***se zalaže za to da EU donese*** zakone za usvajanje postupovnih alata kojima bi se u ***državama članicama*** olakšao pristup pravima. To se može učiniti, primjerice, primjenom mehanizama kolektivne tužbe, kojim bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja.	Kako bi se riješio problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi pravni okvir postao djelotvorna prijetnja u svrhu reguliranja diskriminacije, EGSO ***potiče države članice da razmotre i, po potrebi, poduzmu odgovarajuće mjere da osiguraju i podupru pristup pravosuđu***. ***To bi moglo uključivati*** zakone za usvajanje postupovnih alata kojima bi se u ***dotičnoj državi članici*** olakšao pristup pravima. To se može učiniti, primjerice, primjenom mehanizama kolektivne tužbe, kojim bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja.

Obrazloženje

U studijskoj skupini i u stručnoj skupini SOC nije postignut dogovor svih triju skupina o tom pitanju. Postupovno pravo tradicionalno je u nadležnosti država članica. Stoga bi države članice trebale odlučiti žele li na nacionalnoj razini uvesti kolektivne tužbe/kolektivnu pravnu zaštitu kao instrument za provedbu načela jednakosti. Time bi se ujedno omogućilo da se svi nacionalni sustavi prilagode nacionalnim okolnostima. Osim toga, ne smijemo zaboraviti da se i kolektivna pravna zaštita može zloupotrijebiti.

Rezultat glasanja:

Za: 59

Protiv: 104

Suzdržani: 13

AMANDMAN 2.

SOC/724 – Poboljšanje ravnopravnosti u EU-u

Točka 3.3.10

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
EGSO smatra da treba uvesti usporedive politike u području diskriminacije na temelju svih kriterija iz članka 19. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga poziva Komisiju da: — preuzme obvezu, u okviru svoje politike zapošljavanja i borbe protiv diskriminacije, učinkovite provedbe postojećih mjera ili donošenja novih mjera za promicanje jednakosti pri zapošljavanju i jamčenja djelotvorne provedbe postojećeg zakonodavstva; — donese mjere za ***proširenje analize*** diskriminacije na radnome mjestu i ***poticanje obveza*** poslodavaca u pogledu evaluacije, izvješćivanja i praćenja; — podupre poduzeća u razvoju praksi protiv diskriminacije i za uključivost.	EGSO smatra da treba uvesti usporedive politike u području diskriminacije na temelju svih kriterija iz članka 19. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga poziva Komisiju da: — preuzme obvezu, u okviru svoje politike zapošljavanja i borbe protiv diskriminacije, učinkovite provedbe postojećih mjera ili donošenja novih mjera za promicanje jednakosti pri zapošljavanju i jamčenja djelotvorne provedbe postojećeg zakonodavstva; — donese mjere za ***bolju djelotvornu primjenu definicije*** diskriminacije na radnome mjestu ***kako je utvrđena pravom EU-a*** i ***pružanje smjernica poslodavcima*** u pogledu evaluacije, izvješćivanja i praćenja; — podupre poduzeća u razvoju praksi protiv diskriminacije i za uključivost.

Obrazloženje

Ova točka odnosi se na provedbu politika koje se temelje na kriterijima utvrđenima u članku 19. UFEU-a. U točki 3.4.1. (i 1.3.) ovog mišljenja „EGSO odlučno poziva Europsku uniju da dodatno razvije zaštitu od diskriminacije u pristupu robi i uslugama, posebno usvajanjem Prijedloga direktive o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.” Amandmanom se želi izmijeniti tekst kako bi se ukazalo na to koje su mjere potrebne za djelotvornu provedbu i primjenu propisa EU-a protiv diskriminacije.

Rezultat glasanja:

Za: 67

Protiv: 109

Suzdržani: 11

AMANDMAN 3.

SOC/724 – Poboljšanje ravnopravnosti u EU-u

Točka 3.4.4

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
EGSO poziva Vijeće, Parlament i Komisiju da se pobrinu za to da se taj prijedlog direktive usvoji u verziji koja bi uključivala njegove opće prijedloge u vezi s poboljšanjem pristupa pravima i pravnim lijekovima, ***uključujući mehanizme*** za olakšavanje pristupa pravima usvajanjem postupka kolektivne tužbe, kako bi se osigurala djelotvornost, i priznavanje nadležnosti nacionalnih tijela za borbu protiv diskriminacije.	EGSO poziva Vijeće, Parlament i Komisiju da se pobrinu za to da se taj prijedlog direktive usvoji u verziji koja bi uključivala njegove opće prijedloge u vezi s poboljšanjem pristupa pravima i pravnim lijekovima, ***prepuštajući državama članicama odluku o mogućim mehanizmima*** za olakšavanje pristupa pravima usvajanjem postupka kolektivne tužbe, kako bi se osigurala djelotvornost, i priznavanje nadležnosti nacionalnih tijela za borbu protiv diskriminacije.

Obrazloženje

U studijskoj skupini i u stručnoj skupini SOC nije postignut dogovor svih triju skupina o tom pitanju. Postupovno pravo tradicionalno je u nadležnosti država članica. Stoga bi države članice trebale odlučiti žele li na nacionalnoj razini uvesti kolektivne tužbe/kolektivnu pravnu zaštitu kao instrument za provedbu načela jednakosti. Time bi se ujedno omogućilo da se svi nacionalni sustavi prilagode nacionalnim okolnostima. Osim toga, ne smijemo zaboraviti da se i kolektivna pravna zaštita može zloupotrijebiti.

Rezultat glasanja:

Za: 60

Protiv: 114

Suzdržani: 11

AMANDMAN 4.

SOC/724– Poboljšanje ravnopravnosti u EU-u

Točka 1.10

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
Kako bi se riješio problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi pravni okvir postao djelotvorna prijetnja u svrhu reguliranja diskriminacije***, EGSO se zalaže za to da EU donese*** zakone za usvajanje normi kojima bi se u ***državama članicama*** olakšala provedba kolektivnih tužbi, kojima bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja.	***EGSO potiče države članice da razmotre i po potrebi poduzmu odgovarajuće mjere kako*** bi se riješio ***ili olakšao*** problem tereta spora za pojedince, sudskoj zaštiti dala jačina proporcionalna praksama koje osuđuje i kako bi ***njihov*** pravni okvir postao djelotvorna prijetnja u svrhu reguliranja diskriminacije. To bi moglo uključivati zakone za usvajanje normi kojima bi se u ***dotičnoj državi članici*** olakšala provedba kolektivnih tužbi, kojima bi se poboljšao pristup sudskoj zaštiti i njezin učinak u cilju borbe protiv diskriminacije i zaštite načela jednakog postupanja. ***Kako bi se olakšala razmjena najboljih praksi, Europska komisija poziva se da dostavi informacije o raznim nacionalnim zakonodavnim okvirima u tom pogledu.***

Obrazloženje

U studijskoj skupini i u stručnoj skupini SOC nije postignut dogovor svih triju skupina o tom pitanju. Postupovno pravo tradicionalno je u nadležnosti država članica. Stoga bi države članice trebale odlučiti žele li na nacionalnoj razini uvesti kolektivne tužbe/kolektivnu pravnu zaštitu kao instrument za provedbu načela jednakosti. Time bi se ujedno omogućilo da se svi nacionalni sustavi prilagode nacionalnim okolnostima. Osim toga, ne smijemo zaboraviti da se i kolektivna pravna zaštita može zloupotrijebiti.

Rezultat glasanja:

Za: 65

Protiv: 113

Suzdržani: 8